

Handläggare
Maria Azzopardi
Telefon: 08-508 287 87

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
24 augusti 2021, p.21

Handlingsplan för hållbar plastanvändning

Redovisning av miljöförvaltningens förslag till handlingsplan för hållbar plastanvändning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna miljöförvaltningens förslag till handlingsplan för hållbar plastanvändning 2022-2026.
2. Hemställa om att kommunfullmäktige fastställer handlingsplan för hållbar plastanvändning 2022-2026 .

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Sammanfattning

Plast är ett användbart och mångsidigt material som också är behäftat med många utmaningar; klimatpåverkan vid förbränning, innehåll av miljö- och hälsofarliga kemikalier, låg materialåtervinningsgrad och det vanligaste skräpet som återfinns i naturen.

I budgeten för 2020 gav kommunfullmäktige miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att ta fram en handlingsplan för minskad plastanvändning och samordna stadens plastarbete. För att få till stånd en minskad plastanvändning behövs ett helhetsgrepp kring plast som innefattar både inköps- och avfallsaspekter och uppdraget har därför fått ett breddat fokus - en hållbar plastanvändning.

Det föreliggande förslaget till handlingsplan har tagits fram i bred samverkan inom staden. Som underlag för arbetet har förvaltningen låtit göra en kartläggning av stadens plastflöden¹ baserad på tillgänglig inköps- och avfallsstatistik.

Miljöförvaltningen
Miljöanalys

Tekniska nämndhuset, Fleminggatan 4
Box 8136
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800 (växel)
miljoforvaltningen@stockholm.se

---

¹ Kartläggning av plastflöden i Stockholm, Rapport U 6352, oktober 2020.

Denna handlingsplan är en av flera handlingsplaner som konkretiserar vad som behöver göras av nämnder och styrelser för att nå målen i miljöprogrammet 2020-2023. Förslaget innehåller förutom åtgärder också en platsstrategi. Tanken med strategin är att ange riktningen för hur organisationen behöver arbeta löpande för en hållbar plastanvändning. Strategin är utformad för att flytta fram positionerna vilket betyder att alla förutsättningar för att fullt ut leva upp till strategins innehåll inte finns på plats ännu. De givna omständigheterna för att följa plaststrategin ser olika ut för olika verksamheter. Det som är att betrakta som onödigt plastanvändning i en verksamhet kan vara helt nödvändig i en annan.

De 14 åtgärderna är indelade i fyra kapitel: *Upphandling och avtalsförvaltning, Användning, Avfall och Kommunikation*. Åtgärderna har i huvudsak ett fokus på förbrukningsartiklar samt förpackningar och emballage då dessa står för en stor del av stadens plastanvändning och staden har stor rådighet att påverka inköp, användning och avfallshantering av dessa. Under rådande pandemi har en markant ökning av användningen av skyddsutrustning och andra engångsartiklar tillverkade av plast skett. Det är naturligtvis prioriterat att använda de material och den skyddsutrustning som behövs för att minska smittspridningen under pandemin och det är fortsatt viktigt att värna de basala hygienrutinerna när väl pandemin är över.

Handlingsplanen har skickats på en kontorsremiss och de flesta förvaltningarna och bolagen uttrycker att de är positiva till förslaget till handlingsplan. De anser att det är tydligt vad som ska göras, åtgärderna är genomförbara (men det kommer krävas resurser och utbildningsinsatser) de föreslagna tidshorisonerna är rimliga och rätt förvaltningar och bolag är utpekade som ansvariga.

Bakgrund

Plastens utmaningar

Nästan all plast tillverkas av fossila råvaror vilket innebär att förbränning av plast bidrar till klimatpåverkande utsläpp. Plast ingår i många olika avfallsströmmar (förpackningar, övrig plast från hushåll och verksamheter, plastavfall från återvinningscentraler, byggavfall med mera) och att samla in och separera de många olika plasttyper som finns är en utmaning. Det ställer höga krav på logistik och teknik för att nå effektivitet. När oljepriset är lågt sjunker också efterfrågan på återvunnen plast och

med den stora mängden plastsorter som finns är det idag svårt att få avsättning för den återvunna plasten.

Plast är ett av de vanligaste materialen om sprids genom nedskräpning. När plast hamnar i naturen orsakar det stora problem för djur, människor och miljö. I naturen bryts plasten ned mycket långsamt och bildar mikroplast som också orsakar problem för djur och miljö. Även de plaster som anges som biologiskt nedbrytbara och komposterbara är svårnedbrytbara i naturlig miljö. Det krävs speciella förhållanden (värme, syre och mikroorganismer) för fullständig nedbrytning av komposterbar plast.

Ur kemiskt perspektiv kan plast vara problematiskt vid såväl tillverkning och användning som vid avfallshantering. Problematiken består i att såväl monomererna (plastens byggstenar) som tillsatserna kan vara miljö- och hälsofarliga.

Plast en prioriterad fråga

Plast är ett prioriterat område i EU-kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi. För att komma tillrätta med utmaningarna antog EU-kommissionen under 2018 en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi. Strategin innehåller centrala åtgärder på EU-nivå men tydliggör samtidigt att den privata sektorn, de nationella och regionala myndigheterna, kommunerna och allmänheten är en del av lösningen.

I Sverige har regeringen i sin strategi för cirkulär ekonomi som antogs sommaren 2020 också pekat ut plast som en prioriterad materialström. Likaså finns plastfrågan med i flera av de 100 åtgärder som presenterats i regeringens handlingsplan för cirkulär ekonomi.

I Stockholms stads miljöprogram berörs plastfrågan av flera av etappmålen. Exempelvis:

- 1.1 Minskade växthusgasutsläpp – högst 1,5 ton CO₂e per invånare
- 1.2 Minskad klimatpåverkan från konsumtionen
- 4.1 Minskad resursanvändning och klokare konsumtion
- 4.2 Ökad recirkulation av materiella resurser
- 7.1 Minskade nivåer av skadliga ämnen i varor och kemiska produkter

Engångsplastdirektivet

2019 beslutade EU om det så kallade engångsplastdirektivet² som innehåller en rad åtgärder för hur medlemsländerna ska komma till rätta med vissa plastprodukters negativa påverkan på miljön. Direktivet innebär att vissa engångsartiklar av plast kommer att förbjudas medan andra ska minska i förbrukning. Andra åtgärder och förändringar är produktmärkning, informationsåtgärder, nationella minskningsmål, ökade insamlingsmål och utökat producentansvar. Införandet av direktivet sker stegvis i medlemsländerna och de första kraven ska vara införda juli 2021.

EU:s avfallspaket

Revideringen av avfallslagstiftningen, i EU och i Sverige, är en viktig del i arbetet mot en mer cirkulär ekonomi. Förändringarna inkluderar bland annat nya återvinningsmål för plast, skärpta krav kring producentansvar och insamling av plastförpackningar, krav på utsortering av plast och andra fraktioner i bygg- och rivningsavfall och förbud mot att förbränna plastavfall som samlats in för materialåtervinning.

Minskad energiåtervinning av fossil plast

Inom ramen för genomförandet av stadens strategi för fossilbränslefritt Stockholm 2040 gjordes under 2017 en utredning³ för att identifiera möjligheter att minska andelen fossil plast som går till energiåtervinning i Fortum Värmes (numera Stockholm Exergi) kraftvärmeverk i Stockholm. Utredningen presenterade förslag till åtgärder för att minska plaster med fossilt ursprung i staden generellt samt specifikt i avfallet som går till energiåtervinning. De prioriterade övergripande åtgärderna för samhället i stort var:

1. Minskad plastanvändning och övergång till andra materialslag, främst papper.
2. Övergång till biobaserade plaster där det krävs jungfrulig plast (såsom livsmedels- och läkemedelsförpackningar) och i produkter där materialet inte kan återvinnas av olika anledningar (t ex blöjor).
3. Maskinell eftersortering av hushålls- och verksamhetsavfall.
4. Användning av plastsorter som både går att sortera ut och är återvinningsbara samt implementera effektiva återvinningstekniker.
5. Öka tillgängligheten och informationen för insamlingssystemen återvinningsstationer (ÅVS), fastighetsnära insamling (FNI) för småhus och flerbostadshus och återvinningscentraler (ÅVC).

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön.

³ Minskad energiåtervinning av fossil plast, klimatstrategi 2040, november 2017

6. Fortsatt forskning och utveckling av andra material såsom papper och biobaserade plaster samt materialåtervinningen av dessa.

Utredningen var tydlig med att ovanstående åtgärder kräver en samhällsomställning med tydlig nationell och internationell styrning bort från fossil plast. Staden har dock egen rådighet att styra för en ökad utsortering av plastförpackningar, styra användningen av plast genom upphandling samt kommunicera och samverka för att öka medvetenhet hos exempelvis allmänheten.

Existerande handlingsplaner som berör plast

Kommunfullmäktige har beslutat om ett antal handlingsplaner som berör plastfrågan på olika sätt. I klimathandlingsplan 2020-2023 finns exempelvis åtgärden *minskad mängd fossil plast genom krav vid upphandling* (ansvarig servicenämnden). Till åtgärden hör ett beting i klimatbudgeten om en minskning med 3000 ton koldioxidekvivalenter.

Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast i Stockholms stad 2020–2024 innehåller också en åtgärd som syftar till att minska konsumtionen av engångsprodukter i plast, i syfte att minska risken för nedskräpning och därmed mikroplastspridning. I kemikalieplan 2020-2023 fastslås principer för prioritering av hur farliga ämnen ska hanteras, ämnen som ofta främst återfinns i olika plastmaterial. Två handlingsplaner som är under utveckling och som också berör plastfrågan är handlingsplanen för cirkulärt byggande och handlingsplanen för minskad nedskräpning. Dessa förväntas beslutas under 2021. Utöver alla handlingsplaner finns också till exempel miljöförvaltningens rekommendation (från april 2019) för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi som vägleder kring användningen av dessa typer av material.

Ärendet

I budgeten för 2020 gav kommunfullmäktige miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att:

”...som ett led i arbetet för att uppnå målet Fossilbränslefri organisation 2030, ta fram en handlingsplan för minskad plastanvändning i hela staden, för att ta ett helhetsgrepp kring plastfrågan.”

samt

”...säkerställa samordning av mikroplastarbetet och andra plastrelaterade frågor, exempelvis avfall, kemikalier och fossilfri stad.”

För att få till stånd en minskad plastanvändning behövs ett helhetsgrepp kring plast som innefattar både inköps- och avfallsaspekter och uppdraget har därför fått ett breddat fokus - en hållbar plastanvändning.

Detta tjänsteutlåtande utgör redogörelse för framtagandet av förslaget till handlingsplan och en beskrivning av hur arbetet med samordning fortskrider. Som bilaga finns förvaltningens förslag till handlingsplan för hållbar plastanvändning.

Ärendets beredning

Den föreliggande handlingsplanen har tagits fram i bred samverkan inom staden. Som underlag för arbetet har förvaltningen låtit göra en kartläggning av stadens plastflöden⁴ baserad på tillgänglig inköps- och avfallsstatistik. Serviceförvaltningen har varit behjälplig med att ta fram och bearbeta inköpsstatistik för detta ändamål.

Den åtgärdsmatris⁵ som tillhör rapporten Minskad energiåtervinning av fossil plast har använts som utgångspunkt för de åtgärder som presenteras i denna handlingsplan.

Dialog om innehållet i handlingsplanen har förts med en referensgrupp⁶ bestående av berörda förvaltningar och bolag i staden. Fördjupad dialog har förts med både Stockholm Vatten och Avfall AB samt serviceförvaltningen då de både är nyckelaktörer för genomförandet av handlingsplanen och besitter stor kompetens på området.

Förslaget till handlingsplan skickades på kontorsremiss till 38 förvaltningar och bolag i april 2021. Totalt inkom 34 svar, fyra remissinstanser avstod från att svara.

---

⁴ Kartläggning av plastflöden i Stockholm, Rapport U 6352, oktober 2020.

⁵ Bilaga 1 till rapporten Minskad energiåtervinning av fossil plast, klimatstrategi 2040, november 2017

⁶Bromma stadsdelsförvaltning, Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning, Södermalm stadsdelsförvaltning, kulturförvaltningen, serviceförvaltningen, Stockholm Exergi, Stockholm Vatten och Avfall, Stockholms hamnar, trafikkontoret, utbildningsförvaltningen och äldreförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Plastflöden i Stockholms stad

Som underlag för framtagandet av denna handlingsplan har IVL Svenska Miljöinstitutet genomfört en kartläggning av stadens plastflöden⁷ (sammanfattad i bilaga 4 i handlingsplanen). Uppdraget bestod i att identifiera och kartlägga plastflöden från både stadens verksamheter och invånarna, från inköp till avfallshantering. På grund av avsaknad av statistik, både vad gäller inköp och avfallsmängder, visade det sig dock att det var svårt att få överblick.

Av det som kartlagts utgör förbrukningsartiklar och troligen även förpackningar de viktigaste och största kategorierna för plast inom stadens verksamheter. Mängden förbrukningsartiklar som använts av stadens förvaltningar har beräknats till cirka 2300 ton under 2019. Den totala mängden förpackningar har inte kunnat beräknas men förpackningar till kemiska och kosmetiska produkter har uppskattats till cirka 40 ton och livsmedelsförpackningar till cirka 370 ton. Både förbrukningsartiklar och förpackningar är exempel på flöden som oftast har kort livslängd och därmed snabbt blir avfall som genereras inom den egna organisationen. Enligt IVL antas också merparten av förbrukningsartiklarna i dagsläget hamna i restavfallet och skickas till förbränning.

Ett annat område där mycket stora mängder plast används är inom bygg och anläggning. Här har det dock varit svårt att skilja på vad som kan anses byggas i stadens regi och vad som byggs av externa byggaktörer. Uppskattningsvis användes drygt 11 000 ton plast inom olika byggprojekt under 2019. Även om plast i byggmaterial har en väldigt lång livslängd, oftast många decennier, så uppstår ändå en betydande mängd plastavfall i ett totalt bygg- och rivningsavfallsflöde.

Kartläggningen av det som i rapporten benämns som invånarnas plastflöden, men som också inkluderar företagens plastanvändning (eftersom det är svårt att skilja dessa åt), visar att det under 2019 tillfördes totalt nästan 95 000 ton plast till Stockholm. I det ingår plastförpackningar, plast i personbilar, syntetiska textilier, plast i elektronik, PET-flaskor och posten ”övriga plastprodukter”. Övriga plastprodukter är ett flöde som är svårt att kartlägga med tillgänglig data och ska därför ses som en mycket grov uppskattning. Här ingår till exempel leksaker, engångs-, kontors-, köks- eller badrumsartiklar som består av plast. Stadens verksamheters förbrukningsartiklar ingår sannolikt som en delmängd i detta flöde.

Övriga plastprodukter är invånarnas största plastflöde, näst efter det kommer plastförpackningar.

Handlingsplanens innehåll

Plaststrategi

Förslaget till handlingsplan för hållbar plastanvändning innehåller förutom åtgärder också en platsstrategi. Tanken med strategin är att ange riktningen för hur organisationen behöver arbeta löpande för en hållbar plastanvändning. Den ska kunna tillämpas brett och stödja alla verksamheters beslut som berör plast, ur alla miljöaspekter, även de som inte inkluderas av åtgärderna i denna handlingsplan. Strategin är utformad för att flytta fram positionerna vilket betyder att alla förutsättningar för att fullt ut leva upp till strategins innehåll inte finns på plats ännu. Men genom att genomföra de åtgärder som presenteras i handlingsplanen så förändras förutsättningarna succesivt.

14 åtgärder

De 14 åtgärderna är indelade i fyra kapitel: *Upphandling och avtalsförvaltning, Användning, Avfall* och *Kommunikation*. Åtgärderna har i huvudsak ett fokus på förbrukningsartiklar samt förpackningar och emballage då dessa står för en stor del av stadens plastanvändning och staden har stor rådighet att påverka inköp, användning och avfallshantering av dessa. Hållbar plastanvändning är inget som kan lösas genom en engångsinsats utan det krävs löpande arbete. I både inköps- och användningskapitlen är de flesta åtgärderna därför av kontinuerlig karaktär. Flera av åtgärderna har ett beroende sinsemellan och genomförandet av dessa behöver ibland ske kronologiskt, medan det i andra fall krävs en parallell utveckling (se bilaga 3 i handlingsplanen). Alla åtgärder är alltså prioriterade att genomföra. Tidsspannet för handlingsplanens genomförande är satt till år 2026, det vill säga tre år efter det nuvarande miljöprogrammets utgång, eftersom framförallt några av åtgärderna i avfallskapet bedöms ta relativt lång tid att genomföra.

Olika förutsättningar

Åtgärderna tar hänsyn till de lagar, föreskrifter och rekommendationer som är styrande för när användning av plast behövs, exempelvis användning av skyddsutrustning i engångsplast för att upprätthålla basala hygienrutiner och smittskydd inom vård och omsorg. Det är viktigt att påpeka att förutsättningarna för att följa den föreslagna plaststrategin ser helt olika ut för olika verksamheter. Det som är att betrakta som onödigt plastanvändning i

en verksamhet kan vara helt nödvändig i en annan. Varje verksamhet behöver därför undersöka vilka förändringar som är möjliga att genomföra i en hållbar riktning, med strategin som vägledning.

Avgränsningar

Staden har flera styrdokument som berör plastfrågan utifrån olika infallsvinklar. Utgångspunkten för denna handlingsplan är att åtgärderna i den ska komplettera det som redan är beslutade åtgärder eller aktiviteter i andra planer. Handlingsplanen innehåller därför inte åtgärder specifikt för att exempelvis minska kemikalieexponeringen från plast, minska spridningen av mikroplaster eller minska nedskräpning (trafiknämnden har ett budgetuppdrag att ta fram en handlingsplan mot minskad nedskräpning). Däremot kommer en del av de föreslagna åtgärderna även att som bieffekt bidra till dessa syften. Plastanvändning inom bygg- och anläggningssektorn hanteras till stor del i den kommande handlingsplanen för cirkulärt byggande och därför föreslås endast en åtgärd på det området för att komplettera den planen.

Synpunkter från kontorsremissen

De flesta förvaltningarna och bolagen uttrycker att de är positiva till förslaget till handlingsplan:

- Det är tydligt vad som ska göras
- Åtgärderna är genomförbara (men det kommer krävas resurser och utbildningsinsatser)
- De föreslagna tidshorisonerna är rimliga (men behövs tydlighet i budget för 2022 om handlingsplanen ska börja gälla då)
- Rätt förvaltningar och bolag är utpekade som ansvariga
- Plaststrategin är tillämpbar

De som svarat uttrycker också att handlingsplanen har god struktur, gediget innehåll och tydlig koppling till miljöprogrammet. Nedan följer en beskrivning av de mest relevanta specifika synpunkterna som lämnats.

För många styrdokument

Flera av de instanser som har svarat, framförallt stadsdelsförvaltningarna, uttrycker att det nu finns så många styrdokument på miljöområdet att de är svåra att överblicka. De önskar att staden tar ett helhetsgrepp över alla styrdokument och ur ett användarperspektiv bygger en tydlig och bra struktur. Förhoppningen är att en samlad och tydlig styrning blir mer effektiv och leder till bättre resultat. Ett förslag var att plastrelaterade

styrdokument och rekommendationer såsom exempelvis handlingsplan för minskad spridning av mikroplast i Stockholms stad 2020-2024 samt rekommendation för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi istället för att vara egna dokument kunde inarbetas i handlingsplanen för hållbar plastanvändning.

Förvaltningen bedömer att det inte är möjligt att genomföra den typen av sammanslagning inom ramen för detta budgetuppdrag men anser att tanken är god. Inför att giltighetsperioden för gällande handlingsplaner löper ut bör den typen av översyn genomföras. Dock kommer det även fortsättningsvis behövas flera olika dokument för att både beskriva de generella åtgärderna på ett område och de mer specifika rekommendationer som behövs för en specifik verksamhetstyp eller produktgrupp.

Viktigt med bra sortiment

Stadsdelsförvaltningarna uttrycker också vikten av att det upphandlade sortimentet av förbrukningsartiklar är bra och att det finns tydlig information kopplat till produkterna. Helst vill de att endast ”bra” produkter ska finnas i sortimentet. Produkter som ”inte får” användas inom stadens verksamheter bör heller inte finnas att beställa i systemet eller åtminstone tydligt flaggas. Vidare föreslår de att informationsblad om ersättningsprodukter skulle kunna vara en bra idé för att få ut budskapet om vad som gäller när produkter byts ut.

I handlingsplanen läggs stor vikt vid inköpsrelaterade åtgärder och serviceförvaltningen (med stöd av miljöförvaltningen) har en viktig roll i att realisera intentionen med plaststrategin. Men då förvaltningar och bolag inrymmer en stor bredd av verksamheter så finns också behovet av många olika slags produkter i stadens upphandlade sortiment. Miljöförvaltningen tror att sortimenten sannolikt aldrig kommer kunna bli tillräckligt smala för att enbart innehålla ”bra” produkter. Serviceförvaltningen uttrycker också att för att resultatet av upphandlingar och intentionerna med avtalen ska få effekt krävs ett stort engagemang i stadens beställarled.

Vägledning, utbildning och stöttning behövs

Flera stadsdelsförvaltningar har föreslagit att en checklista läggs till som bilaga till handlingsplanen för att hjälpa till att identifiera plastartiklar i verksamheten samt förslag på vad plasten kan ersättas med. De anser att en förutsättning för att minska miljöpåverkan från plast är att identifiera var plasten finns, både den synliga och den mindre synliga.

Stadsdelsförvaltningarna bedömer också att det finns ett behov av stadsövergripande kunskapshöjande och kommunikationsinsatser riktade till medarbetare för att lyckas med implementering av handlingsplanen. Kreativa tips och alternativa lösningar behöver lyftas fram och komma medarbetarna till del, förslagsvis genom e-utbildningar, checklistor, mallar för miljöronder eller liknande. Behov av central stöttning från till exempel stadsledningskontorets miljöcontroller och serviceförvaltningens upphandlare lyfts också fram.

Miljöförvaltningen bedömer att det inte ryms mer vägledning eller checklistor i själva handlingsplanen eftersom det är ett styrdokument. Denna typ av material bör istället tas fram i enlighet med åtgärd 2.1 *Ta fram och sprida vägledande material till Stockholms stads och fristående aktörers verksamheter om hur de kan bidra till en hållbar plastanvändning*. Påpekandet från stadsdelsförvaltningarna är dock en viktig signal att arbetet med det vägledande materialet behöver vara prioriterat och sannolikt ganska omfattande för att tillfredsställa behoven. Flera stadsdelsförvaltningar uttrycker också att de är positiva till att delta i referensgrupper och liknande för att ta fram informationsmaterial så att det blir målgruppsanpassat. Likaså medverkar de gärna i distribution av material i sina egna verksamheter. Att samarbeta mellan förvaltningar med liknande verksamheter för att tipsa och lära av varandra samt för att få en större samsyn på plastfrågan lyfts också fram som ett sätt att nå framgång.

Resurser för genomförande

Resurser, både personella och ekonomiska kommer att krävas på flera håll i staden för att genomföra det ambitiösa arbete som planen beskriver. Detta är något som de allra flesta svarande lyfter fram som en avgörande faktor för genomförandet. Att kunna söka exempelvis klimatinvesteringsmedel för investeringar för att skapa fysiska förutsättningar för ökad källsortering framförs som ett förslag som skulle underlätta. Miljöförvaltningen bedömer att det kan vara svårt för verksamheterna att hinna med att peka ut behov i den ordinarie budgetprocessen om planen beslutas i slutet av 2021 och börjar gälla 2022.

En stor del av åtgärderna rör servicenämndens inköpsarbete. Miljöförvaltningen bedömer att det kommer att behövas ytterligare resurser för att genomdriva det systematiska arbete som föreskrivs, likaså för att genomföra nya upphandlingar som inte ligger inom servicenämndens nuvarande uppdrag. I miljöprogrammet betonas upphandling som ett viktigt verktyg för att nå stadens

hållbarhetsmål. För att möta denna förväntan och de behov som många av svaren på kontorsremissen pekar på bedömer miljöförvaltningen att det skulle behöva inrättas en funktion hos serviceförvaltningen som kunde samordna inte bara plastfrågan utan alla hållbarhetsaspekter som kopplar till upphandlings- och avtalsförvaltningsprocessen, motsvarande stadsdelsförvaltningarnas klimat- och miljösamordnare.

Miljöförvaltningens bedömning är att de åtgärder i planen som berör användning i många fall kan genomföras genom större medvetenhet och merkostnaderna bedöms i dessa fall inte bli betydande. Att minska överanvändning eller onödig plastanvändning kan i många fall tvärtom leda till besparingar, både ekonomiska och tidsmässiga. Dock kräver dessa åtgärder att nya arbetssätt och processer implementeras vilket till en början tar både tid och personella resurser i anspråk och kräver ett stort mått av engagemang. Här behöver verksamheterna få tid till att justera sina användningsmönster. Att skapa fysiska förutsättningar för ökad källsortering kan i vissa verksamheter innebära att investeringar i infrastruktur krävs, något som flera svarande påpekat.

Specifika synpunkter kopplat till åtgärderna

Källsortering och skräpkorgar

Två åtgärder som många svarande har kommenterat är *1.3 Smart hantering av soppåsar* och *3.4 Möjliggöra källsortering av plastförpackningar*. De framför exempelvis att smart hantering av soppåsar kan bromsas av gällande avtal med befintliga entreprenörer och att de gärna vill ha färdigformulerade krav att klippa in i förfrågningsunderlag. Gällande källsortering svarar de att det kan vara svårt att få till stånd källsortering med privata hyresvärdar och att många skollokaler inte är byggda för att klara den typen av storskalig insamling som handlingsplanen föreskriver.

Synpunkterna gällande källsortering och skräpkorgar har inte lett till någon ändring i planen. Avseende färdigformulerade krav så finns exempel hos Upphandlingsmyndigheten och miljöförvaltningen kan vara behjälpliga med att anpassa dessa till aktuell upphandling. I handlingsplanen framgår att förutsättningarna för att genomföra åtgärderna i planen ser olika ut och att det är viktigt att fortsätta söka de nya och innovativa lösningarna som sannolikt kommer då det som idag betraktas som avfall kommer ses som en resurs.

Förslag på nya åtgärder

Familjebostäder har i sitt remissvar lyft fram att systemet för optisk sortering av matavfall i en grön plastpåse i Högdalens sorteringsanläggning behöver utvecklas och påsmaterial baserat på förnybara råvaror tas fram. De föreslår att handlingsplanen kompletteras med åtgärder för utveckling av förnybart påsmaterial till optisk sortering. Dels för att undvika konflikt med den föreslagna plaststrategin, dels för att optimera miljönyttan med matavfallsinsamlingen.

Miljöförvaltningen instämmer i att det är viktigt att en alternativ påse tas fram som är anpassad för systemet och inte bidrar till mikroplastspridning. Det finns ännu ingen alternativ påse tillgänglig på marknaden som uppfyller kraven på hållbarhet och sorterbarhet, men utveckling pågår hos påsleverentörerna och samverkan sker inom Avfall Sverige. Eftersom Stockholm Vatten och Avfall redan arbetar med frågan och har som målsättning att byta ut den ”gröna påsen” till ett mer hållbart alternativ i papper anser miljöförvaltningen inte att det är nödvändigt att lägga till någon åtgärd om detta i handlingsplanen.

Stockholm Exergi föreslog i sitt remissvar att handlingsplanen borde kompletteras med två åtgärder gällande redovisning av klimatpåverkan från avfall som lämnas till förbränning och påverkan för systemriktig hantering av avfall i certifieringssystem och miljövärderingsmetoder.

Miljöförvaltningen anser att önskemålet träffar utanför handlingsplanens huvudsakliga fokusområde och har därför inte lagt till förslagen.

Det fortsatta plastarbetet

I staden och samhället i stort har frågor om resurseffektiva och giftfria kretslopp blivit alltmer aktuella. Exempel i stadens verksamhet är målet om ett resurssmart Stockholm i miljöprogrammet, handlingsplanen för cirkulärt byggande och handlingsplanen för hållbar plastanvändning samt arbetet med ett ökat återbruk och minskad konsumtion. För att miljöprogrammets mål ska kunna nås behöver arbetet samordnas, förslagsvis via en samordningsfunktion eller centrumbildning. Inledningsvis bör syfte, omfattning och organisatorisk tillhörighet på samordningsfunktionen utredas. Denna funktion skulle kunna ansvara för att ta ett helhetsgrepp om stadens arbete med resurseffektivitet; samordning, utveckling, erfarenhetsutbyte, initiering av projekt, samt kunskapsstöd.

För att möjliggöra samordning av stadens alla plastrelaterade frågor har miljöförvaltningen initierat ett *plastforum* där alla förvaltningar och bolag är välkomna att medverka. Forumet utgör en plattform för samverkan, erfarenhetsutbyte och kunskapshöjande insatser runt aktuella plastfrågor. Hittills har tre stycken digitala forum hållits med mellan 30-40 representanter från stadens verksamheter vid varje tillfälle.

I fallet plast har det blivit synligt hur komplex avfallsfrågan är och hur svårt det är att få en överblick både över genererade mängder avfall och hur mycket som i slutändan materialåtervinns. En större enhetlighet vore önskvärd för att kunna målstyra. Med de föreslagna åtgärderna i avfallskapet kommer staden sannolikt en bit på vägen men miljöförvaltningen tror att det också kan vara värt att studera om vissa delar av avfallshämtningen skulle kunna lämpa sig som ett centralupphandlingsområde. Alternativt skulle kanske kategoristyrning för området kunna bidra till önskvärd kunskap.

Pandemi

Under rådande pandemi har en markant ökning av användningen av skyddsutrustning och andra engångsartiklar tillverkade av plast skett. Det är naturligtvis prioriterat att använda de material och den skyddsutrustning som behövs för att minska smittspridningen under pandemin och det är fortsatt viktigt att värna de basala hygienrutinerna när väl pandemin är över. Det är svårt att se om hur användningen kommer se ut framöver men sannolikt kommer förbrukningen för 2020 och 2021 se annorlunda ut än för det referensår (2019) som har använts som utgångspunkt för handlingsplanen. Detta är en viktig sak att bära med sig vid uppföljningen av planen. Det är först om några år verkliga jämförelser kommer att kunna göras.

SLUT

Bilagor

1. Stockholms stads handlingsplan för hållbar plastanvändning 2022-2026 – Förslag